

по най-различен начин: чрез училища, чрез читалища, чрез сказки, книги, вестници и пр.

Просвѣтната дейность на дружествата се придружава и отъ благотворителна. Подпомагатъ бедни ученици и ученички съ книжки и дрешки, подпомагатъ сирачета, вдовици, останали безъ сръдства, немощни старци и бедно-болни.

Женскитѣ дружества отиватъ съ своята дейность и по-далечъ. Тѣ прегръщатъ дѣлото и на българскитѣ революционери.

Ловешкото женско дружество въ своята история казва, че презъ априлското възстание, неговитѣ членки сж изработили знамето на възстаницитѣ. Платното на знамето било купено съ прихода отъ една лотария, а ошиването е станало отъ членкитѣ, скрити въ една тъмна стая, освѣтлявана съ кандило, за да не бждели подозрени отъ властѣта. А Габровското женско д-во „Майчина грижа“ казва, че неговитѣ членки, неподозирани и неспирани отъ турската власт, сж давали най-голѣма материална и морална подкрепа на възстаницитѣ, шиели имъ знамена, улеснявали тѣхното криене и избѣгване, снабдявали ги съ дрехи, храна и пари. За Търновското женско д-во, наричано тогава „Женска община“, се казва, че имало голѣмо влияние въ политическия животъ. Много българи бунтовници сж били подъ негова закрила, имало е случаи, гдето женитѣ сж спасявали даже отъ бесилка народни дейци. Русенското д-во „Стопанка“ (днесъ „Добродетель“) признава, че тамъ където мъжетѣ не сж смѣяли да се намѣсятъ въ нѣкои обществени работи, явявали се женитѣ. Тѣй, при изгонването на гръцкия владика въ Русе, женитѣ сж играли най-важна роль. Когато гръцкия владика, за да се отърве отъ своитѣ гонители, дейцитѣ по черковния въпросъ, наклеветилъ нѣколко отъ първитѣ граждани предъ властѣта, които били веднага арестувани и приготвени за изпращани на заточение, женитѣ отъ цѣлия градъ се събрали и отишли предъ Валията. Пашата, като видѣлъ цѣлия площадъ пълненъ съ жени, излѣзалъ на стълбата да види какво искатъ тия жени и една измежду тѣхъ, която говорѣла добре турски, обяснила на Валията, че запретитѣ мъже не сж виновни, че гръцкия владика ги е наклеветилъ и молила отъ името на всички да бждатъ освободени. И наистина, затворницитѣ били освобождени. Но понеже владиката пакъ продължавалъ да прави интриги предъ турскитѣ власти противъ по-първитѣ граждани, тогава женитѣ съ възмущение нападнали Митрополията, като изпѣлватъ всички улици. Владиката едва успѣлъ презъ дуваритѣ да избѣга и да се укрие, а женитѣ съ децата си навлѣзли въ Митрополията, изчупватъ прозорцитѣ, изхвърлятъ на пжтя покжщнината на владиката и по тоя начинъ го изпѣждатъ отъ града. Презъ 1875—76 г., когато затворѣтъ въ Русе е билъ пълненъ съ възстаници, женското дружество, подъ видъ на лихвоносни заеми, е отпущало парични помощи на баба Тонка Обретенова за издръжката имъ. Презъ м. августъ 1876 г. женитѣ сж направили царско изпращане на възстаницитѣ, осждени на вѣчно заточение, като обръщатъ веригитѣ имъ на вѣнци отъ цвѣтя и посипватъ пжтя имъ съ цвѣтя.

Самоковското женско дружество „Зора“ се е основало по инициатива на Василъ Лелски. Г. Орѣховското женско д-во „Просвѣта“ се е основало съ цельта да подпомага мѣстния революционенъ комитетъ и дейността му се е състояла въ събиране на пари и дрехи за възстаницитѣ революционери.